

Спогади

Формальдегід

Ви ж знаєте, як буває, коли розтинаєш трупи. Хоча ні, напевне, не знаєте. Це огидне й жахливе знання має належати лише коронерам і злочинцям. Звісно, якщо ви не один з 9000 вісімнадцятирічних студентів, які у Великій Британії щороку вступають у медичні виші. Для них це звична рутинна п'ятничного ранку.

– Сорочку та штани ліпше одягти найгірші, – люб'язно порадив другокурсник перед нашим першим розтином¹. – І спідне теж. Вдягайте одне й те саме щотижня, а потім спалите в кінці року.

Я гадав, що пораду дали через потрапляння на одяг води з черепа чи то розлітання шматочків легенів, але справжньою причиною, якій хіба що двома відсотками поступалися згадані, був сморід.

Запах, що панує в кімнаті розтину, глибоко в'їдається в кожне волоконець бавовни чи поліестеру і ніколи-ніколи не зникає. Його відчуваєш ще за сто метрів від джерела: запах, який я відтоді ніколи не відчував і який навряд чи найближчим часом зацікавить парфумерів компанії *Jo Malone*. Це дивна суміш простроченого м'яса і задушливого,

¹ РОЗ-тин, як першого дня повчально зазначив наш лектор з анатомії, це «РОЗтинати, а не ТИНятися». (Тут і далі прил. авт., якщо не зазначено інше.)

ядучого промислового оцту, що дере горло, обпікає ніс і виїдає вам очі.

Ми, усі дві сотні студентів, прямували всередину з таким виглядом, наче він нас нітрохи не турбував. І зятято компенсували власну нервозність оптимізмом і зухвалістю. Я поводився так, як мене навчили на сотні матчів «Вест Гему»: просто прикидався одним з них. З тією відмінністю, що прикидалися геть усі¹.

– Оберіть собі труп, – заволав наш лектор так, наче вів гру в бінго на круїзному кораблі². Кожен з нас наблизився до одного з десятка мішків з блискавкою.

– Ви не проти моєї компанії? – звертаючись до своїх напарників з розтину, я затинався так, ніби напрошувався п'ятим у бридж, а не збирався розрізати чийогось дідуся як ту різдвяну індичку. Відмовляючись визнати наявність доволі природної нервовості, ми всі вдавали, ніби нам це завиграшки і взагалі нормально. Проте удавана байдужість анітрохи не зменшувала ані дивини, ні хвилювання.

На ту мить нашими найстрашнішими вчинками були ігри з дошкою віджа³ чи влаштування змагань з мастурбації на печиво⁴. І ось ми зібралися, щоб різати людське тіло.

Ця раптова відповідальність, це безпарашутне занурення у світ дорослих, доволі складне випробування для підлітка, чий голос тільки почав ламатись, а яєчка ледь встигли опуститись на своє належне місце. Це як під час руху автомагістралю М1 на швидкості сімдесят випадково увімкнути задній хід.

¹ «Що? Ти футбольний фанат? Та це ж найвибуховіше відкриття з усього, що можна знайти в цій книжці!» – сказав мій друг Джастін.

² Шістдесят три рочки, септичний артрит коліна.

³ Спиритична дошка з нанесеними на неї символами та рухомою планшеткою-показчиком. (Прим. пер.)

⁴ За моїми власними спостереженнями, печиво Rich Tea довше залишається твердим, так само як коли його занурити в чай.

Настав час розстібати мішок.

Спочатку з'явилося обличчя: воскове, жовтувате, майже не схоже на людське.

Цієї ж миті якийсь регбіст на ім'я Тор пожартував, що мрець схожий на бабцю Брюса Вілліса, і всі ми, відчайдушно бажаючи дістати хоч якусь емоційну розраду, зареготали. Потім з'явився торс, несподівано волохатий.

– Нам видали Вукі¹! – прошепотів інший першокурсник.

Ми зареготали ще до того, як постало питання, чи справді волосся росте навіть після смерті². Далі з'явився зморшкуватий живіт, на вигляд такий, ніби внутрішні органи помістили у вакуумне упакування. Застібка-блискавка продовжувала опускатися, розкриваючи мішок, і незабаром ми ахнули. Виявилось, що цей чоловік мав неймовірно великий член.

Частина мене відчувала, що настала моя черга сказати щось безтурботно-дотепне, продемонструвати власну байдужість до цього занурного у фільм жахів досвіду. Я не зміг – принаймні не тоді. Але проти чужих жартів не заперечував; прояв спочуття чи поваги відразу б дав привід для кепкування. То був перший тиждень надбання навички ховати більшу частину притаманних людині емоцій.

Чесно кажучи, у проведенні розтинів на першому курсі немає потреби, та й на інших також. Можна знайти кращу альтернативу: моделі, 3D-візуалізацію, анатомування, на якому всі дивляться розтин, що проводить експерт, а не вдають із себе підлітків Зорро. Але натомість нас, новачків, які й досі мучилися похміллям після тижня вечірок на честь

¹ Персонаж всесвіту «Зоряних воєн» з виду волохатів гуманоїдів. (Прил. пер.)

² Брехня, не росте. Це ж стосується й наших нігтів на руках чи ногах. Смерть передбачає вимкнення кожної клітини вашого тіла. Остаточо. Те, що люди, імовірно, бачать, це всихання шкіри пальців та волоссяної частини голови, шкіра втрачає рідину й відступає, через що здається, ніби мерцеві терміново потрібен манікюр та педикюр.

зарахування, швиргонули на глибину зі скальпелем і дозволом тренувати свій чорний гумор. Не забувайте, ми були підлітки, тож член такого розміру не мав жодного шансу уникнути нашого кепкування.

– А він після смерті теж росте? – пирхнув один з моїх колег¹.

Інший студент ляснув зазначений орган пальцем і охрестив мерця Громовим Мечем². Сміховинність чоловічої одержимості розміром члена від контакту з трупом зростає в рази. Направду ж, щедрий дар природи в цього покійника не мав би дивувати чи цікавити нас сильніше за великі стопи чи довгі великі пальці на ногах мерця за два столи від нас. Хай там як, а на порядку денному були не геніталії – наш лектор з анатомії оголосив, що ми зосередимося на легенях. Його вказівки були доволі прості: взяти один скальпель, обрати один труп; зробити один рівний розріз вниз уздовж грудної кістки, потім надати тому розрізові Т-подібної форми, додавши кілька косих розрізів під ребрами. Лектор нагадав, що крові не буде – наші пацієнти мертві, і їхні серця вже давно не б'ються.

Досвід, звісно, був новий для всіх присутніх, але особисто я, вегетаріанець протягом усього свідомого життя, виявився найгірше до нього підготовленим. Усі інші, хто скупчився за столом для розтину, принаймні готувалися до цього все життя, розрізаючи стейки та курячі грудки. Я міг похвалитися лише нарізанням щільної моцарели. Я простягнув руку до скальпеля, не лише щоб довести свою придатність до медичної професії, а й показати свій талант володіння лезом. Тримавши вістря скальпеля за кілька міліметрів від шкіри, я дізнався про власну фізіологію не менше, ніж про анатомію

¹ Тепер працює консультантом у галузі респіраторної медицини.

² Тепер працює консультантом-рентгенологом.

цього хлопця. Запрацювала моя симпатична нервова система: пульс пришвидшився, покращилася секреція потових залоз, а хитання леза виказувало наявність тремору. Потім зненацька накотила хвиля страшеного голоду, що виявився неприємним побічним ефектом вдихання формальдегіду.

Скальпель, коли нарешті торкнувся шкіри, розрізав її наче обгортковий папір. Гадаю, це логічно – у жодній теледрамі про лікарню ми не побачимо хірурга, який би пиляв шкіру, наче шмат дерева. Я ковзнув скальпелем уздовж грудної кістки, намагаючись різати рівно, що було доволі важко, адже моя рука тремтіла як той листочок в аеротрубі. Крові, як обіцяли, не було. Від цього наш суб'єкт ще менше сприймався як справжня людська істота, що, зізнаюся щиро, було на краще: це полегшило мою роботу та додало впевненості моїй руці. Діставшись нижньої частини грудної кістки, я різко провів скальпелем ліворуч, під ребра. Здавалося, це так легко – наче різати пластилін *Play-Doh* чи... Господи! Аж тут полилася кров. І то сильно. Заливаючи просто все. Хлоп'яга був живий!

Усі зойкнули. Тор закричав. Я майже очікував, що пацієнт сяде зненацька на тій каталці, як монстр Франкенштайна, і вимагатиме вибачень за наші зневажливі зауваження стосовно його члена, коли помітив, що насправду це не він кровоточить. То була моя кров. Я випадково порізав собі великий палець. По тому я збентежено передав право різати студентові ліворуч від мене та інстинктивно, як дитина, якою тоді й почувався та, звісно, був, сунув закривавлений палець собі в рота. Саме завдяки цьому можу офіційно заявити, що хай запах формальдегіду і здатен стимулювати апетит, смак має прямо протилежні властивості.

Розділ 1

Спав я поганенько.

За часи роботи лікарем я ніколи не мав проблем із засинанням. Я спав *мало*, і спав у дивних місцях – згорбленим за кермом своєї машини, згорнувшись калачиком біля картотечної шафи, навстоячки, наче кінь, притулившись до стіни, – але спав я добре. Гадаю, моєму мозкові було чудово відомо: можливості поспати в мене майже немає, тому і натискав кнопку вимкнення мене щоразу, коли можливість таки перепадала, і я прокидався лише від пищання пейджером чи дзижчання виклику.

А от через кілька місяців після того, як я попрощався з медициною, з'ясувалося, що я прокидаюсь о 3 годині ранку від одного й того ж нічного жахіття. У тій самій операційній пологового відділу. Мені на очі набігають сльози, коли я усвідомлюю, що дитина, яку намагався врятувати, мертва, що її ідеальні маленькі ручки не рухаються. Я марно намагаюсь і все не можу накласти шви, які врятовують жінку від смертельної кровотечі.

Той самий мозок, що не в змозі запам'ятати логін до мого онлайн-банкінгу, завзято й радісно відтворює найгірший день мого життя в найдрібніших деталях. Ту мить, коли анестезіолог вимикає безглуздо веселу радіостанцію. Те, як згортається кров у моєму взутті. Те, як ламається мій голос, коли я раз по раз звертаюся до операційної